

Memòries a contracorrent

ROSER VERNET I ANGUERA

Un bon dia l'autora em va proposar escriure el pròleg per acompanyar el deversall de paraules que narren una vida, la seua. Proposta que no he pogut ni he volgut refusar. Però m'assalta la pregunta: Com se fa, un pròleg? I a més, com se fa, el pròleg de les memòries de l'amiga amb qui comparteixes, abans fins i tot de saber-ho, coneixences, referents, conviccions i quimeres. I també, és clar, certs tics que surten d'aquelles coses no dites sabudes i viscudes que conformen trets i caràcters. La resposta, amb un cert to volgudament distant per contrapès a la proximitat, sense saber si ho acabarà sent, és aquest text, que pretén ser el pròleg.

Voler compartir de manera pública allò que ha estat la pròpia vida, i fer-ho en primera persona a partir del record que es vol honest més que no pas objectiu, és un repte difícil. Ho és sobretot quan aquesta voluntat de compartir també vol ser una mena d'acte de justícia envers aquestes persones de les quals en diríem «anònimes» i que han estat ben sovint les que han fet possible processos de canvi en moments i contextos poc propicis a la transformació, per dir-ho d'alguna manera.

En aquest exercici de memòria contrastada entre els fets i els records, los escenaris canvien i, per aquestes pàgines fragmentades en paràgrafs curts que ens desgranen retalls de la vida que ens volen mostrar, veiem desfil·lar-hi personatges principals i altres de secundaris, propers i no tant, protagonistes i comparses. Uns i altres, però sense jerarquia apriorística i en los contextos propis que poden

condicionar-los sempre seran tractats amb la consideració que mereixen com a persones i ciutadans de ple dret.

I, per si això no fos prou, aquest llibre també vol ser part de la crònica d'un temps i d'un país que no figura als annals oficials, però que va existir a l'ombra del relat predominant de llavors i a l'ombra en què l'han volgut mantenir encabat, per no destorbar una imatge massa complaent que, amb tot, cada dia clivella una mica més la seua pàtina llustrosa.

Així, doncs, som davant d'una crònica que aporta el testimoni d'altres vides i altres fets. I d'altres maneres d'explicar algunes històries que s'han instituït com l'única versió canònica. I no només pel que fa als anys viscuts i lluitats al país durant la darrerria del franquisme i l'anomenada Transició, sinó també en l'experiència militant d'un llarg exili per països i contextos, tan allunyats com desconeguts, que massa sovint també han estat víctimes de manipulacions històriques de manual.

La mateixa pulsio de restituir una part de la veritat que ens afecta més directament perquè ens parla de casa nostra, la trobem quan ens narra l'experiència als diferents llocs que acullen aquest exili. Los anys algerians, los més reveladors. Tenir veus més enllà dels relats oficials ajuda a fer evident la complexitat que massa sovint s'amaga, i mai innocentment. Que la narradora prengui partit de manera clara i sense subterfugis no ens exigeix en cap moment cap mena d'adhesió ni exclou la crítica o la dissensió de qui llegeix. Però, en tot cas, aporta elements que ens ajuden a aprofundir en lo coneixement d'una realitat que sempre és més complexa i rica i també ens interpel·la en un ara i aquí hereu d'aquells fets i d'aquelles decisions, tant si en som conscients com si no.

Perquè aquesta narració no vol ser només material d'arxiu per a estudiosos, sinó que voldria ser una crida a no defallir malgrat tots los malgrats. Perquè en moments que sembla que acceptem la fi de l'esperança, aquesta crida a preservar la dignitat humana és del tot imprescindible.

Anar a contracorrent defineix una manera de ser i de fer que trobarem al llarg de les pàgines que ens narren una vida viscuda, amb una sintaxi clara i transparent, però plena de parèntesis i punts

suspensius. Anar a contracorrent i per aigües remogudes també demana, gairebé per una llei física, una força que pugui fer front, sense deixar-hi irremeiablement la pell, al flux establert que mai no cessa d'empènyer. Això forçosament marca la personalitat individual i col·lectiva de qui tria aquest camí i amara tot allò que configura una vida de cap a fi. Opinions, tries, prioritats que graven cadascun dels dies viscuts. I encara que els fets que s'hi expliquen a vegades poden semblar extrets d'un repertori de peripècies inversemblants, la veracitat caracteritza el ritme i la sintonia del text. Una autenticitat que se sustenta en l'honestedat que fa conlloga amb aquesta dèria de no deixar que un corrent imposat se t'endugui sense que la teua voluntat sigui capaç de triar, ni li sigui reconegut lo dret a fer-ho. Aquesta pulsíó, que des de sempre ha estat present en l'autora, potser fins i tot abans que fos conscient i esdevingués acció individual i col·lectiva, la veurem caminar per tot lo text. Una pulsíó que s'encarna en una manera d'entendre la vida com un compromís indefugible amb allò que t'ha tocat viure, amb la gent amb qui has decidit de fer-ho, i amb un objectiu que mai no deixarà de concretar-se en lo temps i l'espai que toqui.

Aquesta opció i aquesta manera de ser conseqüent al llarg de tota una vida, han configurat un conjunt de trets que marcaran la pauta vital i caracterial que es va veient durant tot lo llibre i que evidencien també la profunda interrelació entre la vida personal i la praxi política.

Aquest és un llibre honest i també és, de manera clara, un llibre militant en allò que narra, en com ho expressa i en la reflexió que no s'estalvia de fer sobre fets i contextos. Tampoc no s'està de manifestar les raons que expliquen, més que no pas justifiquen, les tries vitals. Assumint errors i fent dels encerts, que no són viscuts com a mèrit propi, lo resultat d'un plantejament que no és res més que el fruit d'una coherència poc comuna. Una coherència que ens podria fins i tot arribar a ser incòmoda per poc habitual i perquè comporta un nivell d'autoexigència que no s'estila, si no fos que s'arrela en un profund humanisme esdevingut pràctica quotidiana que l'allunya dels dogmatismes i les intransigències sectàries que aguaiten a cada cantonada.

I no és pas fàcil equilibrar aquesta autoexigència i la que, de retruc, esperem dels altres amb aquesta necessària capacitat de posar-se al lloc de qui no ho veu ni ho viu igual. Alguns episodis, tant en l'àmbit privat com en el públic, evidencien aquesta lluita per buscar aquest difícil equilibri.

Per tot això i perquè en aquesta crònica vital des de la clandestinitat, la tortura, la presó, l'exili i el retorn, se'ns restitueix una memòria que no és només individual, aquest és un llibre necessari.